

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ПОГОДЖЕНО

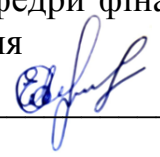
Гарант ОНП «Фінанси, банківська
справа та страхування»

д.е.н., проф. Наталя ТРУСОВА

«27» серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів, обліку та
оподаткування

д.е.н., проф. Олена ЯЦУХ

«27» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ТА ПРАГМАТИКА БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕТРАЛІЗАЦІЇ»

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок»

за ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування»

кваліфікація: доктор філософії з фінансів, банківської справи, страхування та
фондового ринку

Факультет економіки та бізнесу

2024–2025 навч. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи та прагматика бюджетної децентралізації» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «Доктор філософії» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування». Запоріжжя, ТДАТУ. 11 с.

Розробники: к.е.н., доцент Володимир Цап,
д.е.н., професор Олена Яцук,

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Протокол від 27 серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри «Фінанси, облік і оподаткування»

д.е.н., професор Олена ЯЦУХ

29 серпня 2024 року

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за ОНП Фінанси, банківська справа та страхування для здобувачів третього ступеня вищої освіти «Доктор філософії»

Протокол від 30.08.2024 року № 1

Голова, доц. Юлія ВОРОНІНА

30 серпня 2024 р

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Обов’язкова	
Загальна кількість годин – 90 годин	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Курс	Семестр
Змістових модулів - 2		1	2
Тижневе навантаження: аудиторних занять - 2 год. самостійна робота студента – 7,8 год.	Ступінь вищої освіти: «Доктор філософії»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	10 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	10 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	70 год.
		Форма контролю: диференційований залік	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – вивчення існуючої системи децентралізації України, та її вплив на адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів, ефективного управління державними фінансами та підтримки зайнятості, прозорості бюджетного фінансування та соціально відповідальних витрат, партнерству заради сталого розвитку через фінансову децентралізацію та залучення міжнародної допомоги для місцевих громад. Велика увага приділяється вивченню законодавчо-нормативного забезпечення та практичних засад функціонування децентралізації. Це необхідно майбутньому спеціалісту для розуміння дії системи управління органів місцевого самоврядування: права, обов'язки, відповідальність, об'єктивно оцінювати зміни, що відбуваються в законодавстві щодо децентралізації, розуміти суть і тенденції розвитку місцевих громад, розробляти і вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови органів місцевого самоврядування.

Завдання курсу – засвоєння теоретичних та практичних основ децентралізації, та її вплив на територіальні громади.

Предмет курсу – економічні відносини з приводу перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу для створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральної компетентності:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові наукові ідеї на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність до мотивації та досягнення спільної мети

ЗК 7. Здатність дотримуватись етики досліджень, правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності

Спеціальних (фахових) компетентностей:

ФК 1. Здатність формувати науковий світогляд у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ФК 2. Здатність до формулювання наукових задач та розробки стратегій їх розв'язання з можливістю інтеграції знань з різних наукових сфер та застосуванням системного підходу.

ФК 4. Здатність до виконання наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку на відповідному фаховому рівні, досягнення наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.

ФК 5. Здатність до впровадження результатів власних досліджень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ФК 7. Здатність до застосування фундаментальних концепції фінансової науки, математичних методів в економіці та фінансах, механізмів грошово-кредитної, бюджетної політики, моделей регулювання бюджетної децентралізації, кредитного забезпечення підприємницького сектора та відродження його фінансового потенціалу, впровадження діджиталізації в банківській, страховій системах та фондовому ринку.

Програмних результатів навчання:

РН1. Самостійно мислити, генерувати нові ідеї та гіпотези на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження.

РН 2. Здійснювати повний та різносторонній пошук інформації, її систематизацію та аналіз.

РН 3. Мотивувати та управляти роботою інших для досягнення спільної мети.

РН 6. Демонструвати навички наукової комунікації, міжнародного співробітництва, представляти широкий науковій спільноті й громадськості наукові результати у сфері фінансів, банківської справи та страхування державною й іноземними мовами в усній і письмовій формі.

РН 7. Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН 8. Самостійно формулювати наукові задачі та розробляти стратегії їхнього розв'язання шляхом інтеграції знань різних наукових сфер із застосуванням системного підходу.

РН 10. Виконувати оригінальні наукові дослідження у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.

РН 11. Бути спроможним реалізовувати проекти, включаючи результати власних досліджень, спрямовані на вирішення актуальних проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН13. Дотримуватись правил академічної доброчесності у наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

- *soft skills* показувати навички самостійної роботи, чесність та відповідальність за точність та об'єктивність подання інформації у сформованих звітах, лідерські якості: уміння спокійно

працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати та відстоювати рішення; уміння встановлювати мету та складати план її досягнення, особисті якості: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування».

Перелік навчальних дисциплін, знання з яких потрібні для вивчення освітньої компоненти Основи та прагматика бюджетної децентралізації: «Грошово-кредитна політика», «Фінансова безпека країни».

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти Основи та прагматика бюджетної децентралізації: «Формування фінансового потенціалу суб'єктів господарювання», Управління інноваційними цифровими технологіями у фінансово-економічному секторі

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. «Основні положення децентралізації та формування бюджетів органами місцевого самоврядування»

Тема 1. Децентралізація публічної влади, як процес прозорості бюджетного фінансування та соціально відповідальних витрат [1,2,3,4,5,8,10,12].

Поняття та сутність децентралізації. Сутність і призначення самоврядування. Функції та повноваження місцевого самоврядування. Регіональний рівень управління місцевими справами. Місцеве забезпечення місцевого самоврядування. Процес прозорості бюджетного фінансування та соціально відповідальних витрат.

Тема 2. Місцеві бюджети: склад, класифікація, процедура, контроль фінансова автономія регіонів, соціальна інфраструктура [2,3,4,5,9,11,12].

Бюджетне законодавство, система, класифікація, склад бюджету, дефіцит, профіцит бюджету, управління боргом, складові бюджету: доходи та видатки на виконання делегованих повноважень, трансферна політика, трансфери між бюджетами, оприлюднення, виконання та контроль за бюджетом. Фінансова автономія регіонів, соціальна інфраструктура. Розширення фінансових можливостей місцевих органів влади стимулювання міжнародного та міжрегіонального партнерства, залучення інвестицій та впровадження ефективних фінансових механізмів розвитку регіонів.

Змістовий модуль 2 «Бюджетна децентралізація з урахування стратегічного планування місцевого розвитку. Відповідальність та корупція в органах місцевого самоврядування»

Тема 3. Бюджетна децентралізація в Україні в контексті реформи місцевого самоврядування [1,2,3,4,5,15].

Основні проблеми бюджетної децентралізації. Поліпшення фінансового забезпечення делегованих державою повноважень при децентралізації. Реформування доходів місцевих бюджетів. Можливі зміни в розподілі видаткових повноважень між рівнями влади.

Тема 4. Стратегічне планування місцевого розвитку [2,3,4,5,6,11,13,14].

Основні поняття та принципи стратегічного управління та стратегічного планування місцевого розвитку. Технологія розробки стратегічного плану. Моніторинг та оцінки реалізації стратегічного плану. Визначення індикаторів для моніторингу та оцінювання реалізації стратегічного плану.

Тема 5. Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування [1,2,3,4,5,6,7,9,11,14,15].

Особливості законодавчого регулювання протидії корупції. Фінансовий контроль службовців. Відповідальність за вчинення корупційних правопорушень. Запобігання вчиненню корупційних діянь. Склади корупційних адміністративних правопорушень і злочинів.

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			годин				
			лк	лаб	пр.	СРС	
Змістовий модуль 1 «Основні положення децентралізації та формування бюджетів органами місцевого самоврядування»							
1	Лекція 1	Децентралізація публічної влади, як процес прозорості бюджетного фінансування та соціально відповідальних витрат	2	-	-	-	-
	Самостійна робота 1	Підготовка до лекції 1	-	-	-	5	2
2	Практичне заняття 1	Децентралізація публічної влади, як процес прозорості бюджетного фінансування та соціально відповідальних витрат	-	-	2	-	15

	Самостійна робота 2	Підготовка до практичного заняття 1	-	-	-	5	2
3	Лекція 2	Місцеві бюджети: склад, класифікація, процедура, контроль, фінансова автономія регіонів, соціальна інфраструктура	2	-	-	-	-
	Самостійна робота 3	Підготовка до лекції 2	-	-	-	5	2
4	Практичне заняття 2	Місцеві бюджети: склад, класифікація, процедура, контроль, фінансова автономія регіонів, соціальна інфраструктура	-	-	2	-	15
	Самостійна робота 4	Підготовка до практичного заняття 2	-	-	-	5	2
5	Лекція 3	Бюджетна децентралізація в Україні в контексті реформи місцевого самоврядування	2	-	-	-	-
	Самостійна робота 5	Підготовка до лекції 3	-	-	-	5	2
6-7	Самостійна робота 6	Підготовка до написання ПМК I	-	-	-	10	-
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I	-	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 1 – 45 год.			6	-	4	35	50
Змістовий модуль 2 Бюджетна децентралізація з урахування стратегічного планування місцевого розвитку. Відповідальність та корупція в органах місцевого самоврядування»							
8	Практичне заняття 3	Бюджетна децентралізація в Україні в контексті реформи місцевого самоврядування	-	-	2	-	10
	Самостійна робота 7	Підготовка до практичного заняття 3	-	-	-	5	2
9	Лекція 4	Стратегічне планування місцевого розвитку	2	-	-	-	-
	Самостійна робота 8	Підготовка до лекції 4	-	-	-	5	2
10	Практичне заняття 4	Стратегічне планування місцевого розвитку	-	-	2	-	10
	Самостійна робота 9	Підготовка до практичного заняття 4	-	-	-	5	2

11	Лекція 5	Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування	2	-	-	-	-
	Самостійна робота 10	Підготовка до лекції 5	-	-	-	5	2
12	Практичне заняття 5	Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування	-	-	2	-	10
	Самостійна робота 11	Підготовка до практичного заняття 5	-	-	-	5	2
13-14	Самостійна робота 12	Підготовка до написання ПМК II	—	—	—	10	—
	ПМК II	Підсумковий контроль за модуль II	—	—	—	—	10
Всього за змістовий модуль 2 – 45 год.			4	-	6	35	50
Всього з навчальної дисципліни – 90 год.			10	-	10	70	100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Місцеве самоврядування як форма децентралізації влади та гарантія
2. Правова природа місцевого самоврядування та його місце у системі публічної влади.
3. Зарубіжний досвід організації місцевого самоврядування.
4. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні.
5. Європейські стандарти місцевого самоврядування.
6. Проблеми ставлення й реформування адміністративно-територіального устрою України.
7. Основні принципи бюджетного законодавства України
8. Порядок формування місцевих бюджетів
9. Порядок проходження узгодження місцевих бюджетів
10. Особливості Бюджетного кодексу України.
11. Бюджетна класифікація в органах місцевого самоврядування
12. Основні складові бюджету, порядок їх узгодження, контроль за ними
13. Дефіцит, профіцит бюджету, управління боргами на рівні органів місцевого самоврядування.
14. Контроль та порядок формування доходів та видатків на виконання делегованих повноважень, трансферна політика.
15. Особливості затвердження місцевого бюджету, виконання бюджету та звітність по ньому.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Особливості бюджетної децентралізації.
2. Ресурсне забезпечення видатків місцевих бюджетів.

3. Розподіл відповідальності за видатками на надання послуг за рахунок місцевих бюджетів.
4. Можливі зміни в розподілі видаткових повноважень між рівнями влади.
5. Основні податки які враховуються при формування місцевих бюджетів.
6. Обмеження для бюджетної децентралізації
7. Нормативно-правові засади стратегічного планування.
8. Організаційне забезпечення стратегічного планування.
9. Організація, проведення та моніторинг оцінювання стратегічного плану.
10. Антикорупційні обмеження для службовців органів місцевого самоврядування.
11. Які види діяльності заборонено суміщати службовим особам у ОМС
12. Відповідальності за вчинення корупційних правопорушень у ОМС
13. Доступ до інформації в ОМС
14. Кодекси етики службовців
15. Запобігання вчинення корупційних діянь.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни «Основи та прагматика бюджетної децентралізації»:

- 1) *лекції з використанням презентацій* – дозволяє наглядово викласти найважливішу частину матеріалу для розкриття сутності теми заняття;
- 2) *спілкування* – розкриття проблем питань та логічна побудова пов'язаної по темі проблематики.
- 3) *робота з нормативно-правовими документами* – ознайомлення та вміння працювати з нормативними документами, групуючи та аналізуючи їх, відслідковуючи внесенні зміни, конспектувати та ін..
- 4) *пояснення* – розкрити сутність певного явищу, закону, процесу, проблематики застосовуючи логічне мислення.
- 5) *практична робота* – застосування та спрямування набутих знань у розв'язуванні практичних знань та вирішення різних ситуацій.
- 6) *кейс-метод* – для обговорення практичних ситуацій

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад від 05.02.2015 р ; 157-VIII. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації

- влади в Україні" від 01 квітня 2014 року № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р №2456 VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Серія книг «Децентралізація та врядування» URL: <http://despro.org.ua/library/publication/decentralisation-and-governance-books/>

Допоміжна

6. Солодкий С., Левонюк Т., Баласанян В та ін.. Взаємозв'язок між децентралізацією та європейською інтеграцією, 2020..30 с. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Decen-tralization_ukr_web-2.pdf
7. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін. / за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2019. С. 82–87
8. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін. / за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2020. 153 с.
9. Реформа децентралізації в Україні: здобутки та перспективи : матеріали міжнар. круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні (Київ, 9 груд. 2021 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої, В. С. Колтун. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2021. 259 с
10. Децентрализация : Эксперименты и реформы. Под редакцией Тамаша М. Хорвата. Органы местного самоуправления в центральной и Восточной Европе : В 3 т. Том 1. – Будапешт : Венгрия, 2000. – 484 с
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
12. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
13. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
14. Атлас адміністративно-територіального устрою України. Новий районний поділ та територіальні громади : 2020. Видання друге / П. Остапенко, Р. Перхалюк, О. Бончковський, С. Остапенко. Київ, 2020. 56 с

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ. URL: <http://op.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka>
3. Офіційний сайт Децентралізація <https://decentralization.ua/>
3. Internet.